

Provincie Gelderland

T.a.v. [REDACTED]

Postbus 9090

6800 GX ARNHEM

Uw brief van

18 februari 2016

Onderwerp:

Taakstelling huisvesting statushouding 2e helft 2015

Uw kenmerk

2016-000827

Ons kenmerk

16UIT06214

Behandeld door

[REDACTED]

Datum

22 maart 2016

Telefoonnummer

(0481) [REDACTED]

Verzonden d.d.

22 MAART 2016

Bijlage(n)

Projectplan
Huisvesting
Statushouders

Geacht college,

Bij brief van 18 februari jl. gaf u aan dat Overbetuwe niet in staat is geweest, de achterstand in de huisvesting statushouders weg te werken. In die brief verzocht u ons plan van aanpak van u ontvangen dat concreet aangeeft welke oplossingen wij gaan inzetten om de achterstand weg te werken en om de nieuwe taakstelling(en) in 2016 te realiseren.

Bijgevoegd treft u ons projectplan Huisvesting Statushouders aan. Op 8 april aanstaande bespreken wij dit graag met u.

Hoogachtend,
namens burgemeester en wethouders,
manager team Projectrealisatie,

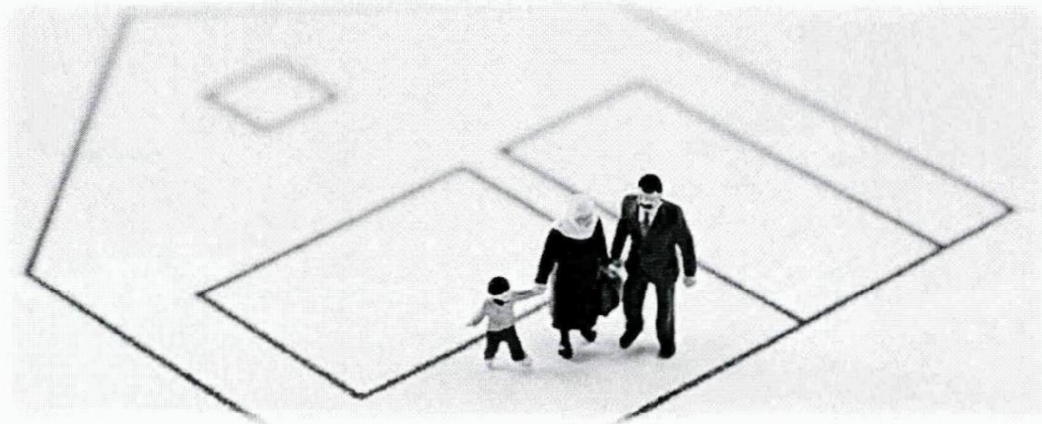
[REDACTED]
J.G.H. Mulders-Bartels

Afschriften:

TPR [REDACTED]

**PROJECTPLAN
HUISVESTING STATUSHOUDERS
GEMEENTE OVERBETUWE**

Gemeente Overbetuwe
Team Projectrealisatie
Datum: 8 maart 2016
Status: concept()
Corsanr: 16bijl3605

Projectplan Huisvesting Statushouders

Pagina 1 van de 27

230316Batch189

0000000118

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	pag. 3
2. Ambities	pag. 5
3. Oplossingsrichtingen	pag. 6
4. Participatiewet en bijstandsverlening	pag. 9
5. Onderwijs en zorg	pag. 12
6. De opgave	pag. 14
7. Aanpak	pag. 16
8. Communicatie en draagvlak	pag. 17
9. Beheersaspecten	pag. 19
10. Risico's	pag. 21

Bijlagen:

- 1. Betrokken actoren**
- 2. Ruimtelijke procedures**

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In Europa hebben we te maken met een grote toestroom van vluchtelingen. De vluchtelingen die als asielzoeker terecht komen in Nederland, moeten zich melden bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Op het moment dat zij een verblijfsvergunning ontvangen, worden ze een zogeheten 'statushouder' (asielzoekers met een verblijfsvergunning¹). Statushouders hebben recht op huisvesting. Het is van belang dat zij woonruimte krijgen om een snelle start te kunnen maken in het inburgeringsproces. De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van deze huisvesting.

Statushouders zijn regulier woningzoekenden met urgentie². In principe moet er van worden uitgegaan dat zij nieuwe inwoners van de gemeente Overbetuwe zijn. Tijdelijkheid is daarmee geen uitgangspunt. Inburgering of de aanblijvende situatie in het thuisland maken dat de verblijfsvergunning verlengd wordt of dat ze definitief Nederlands staatsburger worden. Door statushouders huisvesting aan te bieden, wordt doorstroming in gang gezet voor de overvolle asielzoekerscentra (AZC's). Het heeft daarmee direct effecten voor de ruimte die AZC's hebben voor onderdak aan vluchtelingen.

De grootte en urgentie van de opgave voor 2016 maken dat we het huisvestingsvraagstuk projectmatig oppakken.

1.2 Huidige werkwijze

De resterende opgave voor 2015 bedraagt nog 19 personen³ op het totaal van 91. Dit betekent dat er nog circa 5 à 7 woningen moeten worden toegewezen aan statushouders om aan de taakstelling voor 2015 te voldoen. De taakstelling wordt 'doorgelegd' aan de woningcorporaties. Inmiddels hebben de corporaties aangegeven lastig aan de toenemende vraag te kunnen voldoen. Onder voorwaarden, zoals versnellen van het woningbouwprogramma voor sociale huurwoningen kan de taakstelling wel behaald worden.

1.3 Nieuwe werkwijze

De wettelijke taakstelling voor onze gemeente voor de eerste helft van 2016 is vastgesteld op 55 personen. Aanvullend hierop moeten nog 17 personen worden gehuisvest, die in 2015 niet konden worden gehuisvest. Het totaal aantal te huisvesten personen vóór 1 juli 2016 komt hiermee neer op 72 personen. De taakstelling voor de tweede helft van 2016 is nog niet bekend. Deze wordt naar verwachting in juni 2016 bekend gemaakt. De provincie Gelderland gaat in haar brief van 18 februari 2016 uit van 65 statushouders.

De wettelijke taakstelling (55 statushouders) is een verhoging ten opzichte van voorgaande jaren. De corporaties hebben al aangegeven deze verhoogde taakstelling niet binnen de eigen mutaties, onder toepassing van het standaard beleid, kwijt te kunnen. Wij willen extra statushouders huisvesten. Daarbij willen wij niet dat dit gevolgen heeft voor de bestaande wachtlijst voor woningzoekenden. Wij hebben de ambitie om 100 woningen te realiseren in 2016. Er wordt gekeken naar de realisatie van zowel tijdelijke als permanente woningen.

¹ De zogeheten verblijfsgerechtigden. De term 'vergunninghouder' wordt ook gebruikt.

² Op 15 oktober 2015 heeft de Tweede Kamer besloten dat statushouders straks geen voorrang meer hebben op huisvesting. Om dit te bewerkstelligen is eerst een wijziging van de Huisvestingswet nodig. Deze wetwijziging moet nog worden doorgevoerd.

³ Actuele gemeentelijke cijfers, de officiële tellingen van de provincie (o.b.v. cijfers COA) lopen hierop achter.

Tot op heden heeft de gemeente overwegend gezinnen gehuisvest. Als er ook in woonruimte voor alleenstaanden moet worden voorzien, betekent dit dat er meer woningen beschikbaar moeten worden gesteld. Het uitgangspunt was voorheen dat iedere woning zelfstandig moet zijn. Deze eis is inmiddels losgelaten. Gedeelde woningen behoren ook tot de mogelijkheid.

1.4 Samenhang met andere ontwikkelingen

Crisisnoodopvang

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor crisisnoodopvang. Dit zijn locaties zoals sporthallen, die normaal bij incidenten, rampen of crisis worden gebruikt. Crisisopvang is bedoeld voor in beginsel 72 uur, waarna de vluchtelingen kunnen doorstromen naar opvanglocaties van het COA. Vanuit de gemeente kan worden aangeboden om de crisisopvang langer open te houden. In oktober en december heeft in sportcentrum De Helster crisisnoodopvang plaatsgevonden.

Noodopvang

Voor noodopvang wordt gekeken naar hallen en locaties voor paviljoens voor de duur van zes tot twaalf maanden met een opvangcapaciteit van 300 of meer bewoners. Bij voorkeur in de directe nabijheid van een tijdelijke of reguliere opvanglocatie. Ook is gevraagd - via de Commissaris van de Koning - om per provincie op een zo kort mogelijke termijn noodopvang voor 2.500 plaatsen te openen. De vijfentwintig veiligheidsregio's in Nederland zijn gevraagd per regio een locatie te realiseren van 500 plaatsen.

Asielzoekerscentrum (AZC)

Voor een goed functionerend AZC heeft het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) de voorkeur voor een locatie met een opvangcapaciteit van 300 tot 1500-plus personen. Hierbij wordt het onderscheid gemaakt in structurele en tijdelijke reguliere opvang. Structurele reguliere opvang wordt geëxploiteerd voor een termijn van 20 á 30 jaar. Bij deze termijn kan het COA investeren en is een financieel verantwoorde exploitatie mogelijk die voldoet aan het programma van eisen van het COA. Tijdelijke reguliere opvang kent een looptijd tot circa 5 jaar. Het gaat hierbij om recreatieparken, migrantenhuisvesting of vergelijkbare accommodaties waarvan de verhurende eigenaar de exploitatie deels uitvoert.

2. AMBITIES

2.1 Huisvesting statushouders

Uit paragraaf 1.3 volgt dat de gemeente er naar streeft om de statushouders te huisvesten conform de wettelijke taakstelling.. De verwachting lijkt realistisch - vooral gezien actuele prognoses van het UNHCR - dat de wettelijke taakstelling in de tweede helft van 2016 hoger gaat worden. De taakstelling voor de tweede helft van 2016 is naar verwachting omstreeks juni 2016 bekend.

2.2 Gevolgen toename statushouders

'Wonen is meer dan stenen'. Deze ondertitel van de Woonvisie is ook van toepassing op de huisvesting van statushouders. Het bieden van fysieke huisvesting is al een opgave, maar daarmee zijn we er nog niet. De toename van statushouders heeft ook effect op de bijstand, onderwijs en zorg. Dit maakt dat dit projectplan ook ingaat op de sociale en financiële consequenties (Hoofdstuk 4 en 5).

2.3 Motie gemeenteraad

Omdat dit projectplan niet alleen ingaat op het fysiek realiseren van huisvesting maar ook sociale en financiële consequenties behandelt, kan het college hiermee handelen volgens de gedachte uit onderstaande motie 'tijdelijke opvang vluchtelingen in Overbetuwe'⁴. Dit geldt eveneens voor de toezegging van de burgemeester (als reactie op de motie) dat - op het moment dat het college concrete plannen heeft met budgettaire consequenties - dit in een volgende gemeenteraad wordt voorgelegd.

De gemeenteraad verzoekt het college:

- 1. Om in contact te treden met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) om de reeds in gang gezette gesprekken constructief verder uit te bouwen en te onderzoeken of er binnen de gemeente Overbetuwe vastgoed beschikbaar is, dat met inzet van acceptabele financiële middelen geschikt gemaakt kan worden voor de opvang van asielzoekers;*
- 2. Daarbij zorg te blijven dragen dat de maatschappij de structurele gevolgen (in alle redelijkheid) ook sociaal en financieel kan opvangen.*

Inmiddels heeft het COA de gemeente Overbetuwe vrijdag 29 januari jl. gevraagd om samen te onderzoeken of de realisatie van een kleinschalig AZC in onze gemeente mogelijk is. Wij hebben onze medewerking aan dit onderzoek toegezegd. Dit betreft niet de huisvesting van statushouders.

⁴ Kenmerk 15rb000121, unaniem aangenomen in de raadsvergadering van 22 september 2015.

3. OPLOSSINGSRICHTINGEN

Op basis van aanbiedingen die door externen zijn gedaan, gesprekken die zijn gevoerd met belanghouders en oplossingsrichtingen die door hogere overheden worden benoemd, zijn de onderstaande oplossingsrichtingen voor de gemeente Overbetuwe te benoemen. Per oplossingsrichting is aangegeven wat de voor- en nadelen zijn. De oplossingsrichtingen staan weergegeven in volgorde van effectiviteit.

3.1 Sociale huurwoningen bouwen

Er is een aantal locaties waar sociale (huur)woningen gerealiseerd kunnen worden. Voor deze locaties kan de gemeente als aanjager functioneren. Andere locaties zijn nog niet als zodanig geschikt, maar kunnen wel worden ingezet voor dit doel.

De realisatie van nieuwe sociale huurwoningen⁵ is een belangrijke oplossingsrichting. Van belang is om ons te realiseren dat de voorraad sociale huurwoningen in principe groot genoeg is om aan inwoners met een laag inkomen huisvesting te bieden. Veel sociale huurwoningen worden echter bewoond door mensen met een hoger inkomen die feitelijk niet tot de doelgroep behoren. Om dit *scheefwonen* tegen te gaan en de doorstroming te verbeteren wordt door de Minister van Wonen en Rijksdienst maatregelen genomen, zoals de inkomensafhankelijke huurverhoging, de toewijzingsgrens voor de sociale huursector en de verplichting om passend toe te wijzen. Daarnaast wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel dat de doorstroming nog verder op gang kan brengen. Onderdeel van dit voorstel is de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke huurcontracten. Deze verruiming is onder meer gericht op starters op de huurmarkt (jongeren) en ook op grote gezinnen. Op de korte termijn zal dit voor onze gemeente geen oplossingen bieden ten gunste van de toegenomen vraag voor de huisvesting van statushouders.

Bovenstaande maatregelen (tegengaan *scheefwonen* en verbeteren doorstroming in de sociale huursector) kunnen niet los gezien worden van de geprognosticeerde woningbehoefte. De genoemde maatregelen én de demografische ontwikkeling (afvlakking groei, stabilisatie vanaf ongeveer 2030) zorgen voor een daling van de woningbehoefte, ook in dit sociale segment. Hierbij is al rekening gehouden met toenemende aantallen statushouders. Visieloos hoge aantallen sociale huurwoningen bouwen levert voor de lange termijn naar verwachting grote (financiële) problemen op, zoals leegstand, herstructurering, etc. Er zal bij de locaties die daar geschikt voor zijn, ook worden gekeken of kan worden geanticipeerd op de toekomst, bijvoorbeeld door flexibel en/of aanpasbaar te bouwen. Dit geldt overigens voor alle toevoeging door nieuwbouw.

Op basis van bovenvermelde blijft de nieuwbouw van sociale huurwoningen een van de oplossingsrichtingen, maar wel met de randvoorwaarde dat dit met een langere termijnvisie gebeurt. De medewerking van de corporaties is een vereiste. Het is dan ook het uitgangspunt om de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen in samenwerking met de corporaties binnen de gemeente te bewerkstelligen. Daar waar de bekende corporaties voor specifieke locaties geen interesse hebben, kan met andere gegadigden worden gesproken.

3.2 Verbouw leegstaande panden

Een veel genoemde oplossing is de verbouw van leegstaande panden. Aangezien de leegstandspercentages in Overbetuwe beperkt zijn, is het aantal locaties daarmee niet talrijk.

⁵ Een aangeboden huurwoning mag een huurprijs hebben van maximaal € 710,68 per maand. Voor statushouders jonger dan 23, ligt de grens op €403,06 per maand. Prijspeil 2015.

Kantoor of bedrijfspanden buiten de kernen zijn in de basis niet geschikt. Enerzijds, omdat dit problemen oplevert met het verkrijgen van een tijdelijke vergunning (dit is eenvoudiger voor locaties in of nabij woonkernen) en anderzijds omdat de gemeente voornamelijk gezinnen huisvest⁶ (en het daardoor, met het oog op integratie, niet wenselijk is om gezinnen te huisvesten op bedrijventerreinen). Transformatie van leegstaande panden is zinvoller in grote steden, waar overwegend alleenstaanden worden gehuisvest. Overigens komen er steeds meer alleengaande/staande vluchtelingen naar Nederland. Er wordt daarom wel actief naar geschikte gebouwen in of nabij het centrum van grotere kernen gekeken. Ook hierbij wordt gekeken naar eventuele mogelijkheden voor herstructurering in de toekomst.

3.3 Plaatsen tijdelijke units

Een veel geziene oplossingsrichting is de plaatsing van tijdelijke units. Gezien de voorbereidingstijd van de voorgaande oplossingsrichtingen (zie paragraaf 4.1 en 4.2) lijkt het onafwendbaar dat - in relatie hiermee - deze oplossingsrichting ook ingezet moet worden. Immers, in de 1^e helft van 2016 moeten er ook statushouders gehuisvest worden. Het plaatsen van een tijdelijk woonunit wordt gezien als 'tussenoplossing' in afwachting van realisatie van een woning. Het heeft dan de nadrukkelijke voorkeur dat de unit wordt geplaatst in dezelfde kern als waar op een later moment permanente huisvesting beschikbaar komt. De integratie begint immers op het moment dat de woonruimte wordt aangewezen. Belangrijk punt (en eventuele beperking) bij de plaatsing van tijdelijke woonunits is dat het de voorkeur heeft om deze ten minste 10 jaar te kunnen laten staan. Dit in verband met het rendement en de kosten voor plaatsing en verwijdering van de units. Hier is weer aan gekoppeld dat een tijdelijke vergunning voor maximaal 10 jaar verleend kan worden (zie bijlage).

Met de plaatsing van tijdelijke units moet ook de openbare ruimte worden ingericht, te denken valt hierbij aan riolering, kabels en leidingen en verharding. Wat er nodig is, hangt af van de locatie van de tijdelijke units. Op het moment dat dit in de buurt van bestaande infra is, kan hier makkelijker op worden aangesloten.

3.4. Te koop staande woningen corporaties benutten

Sinds het Woonakkoord uit 2013 is het voor woningcorporaties makkelijker om huurwoningen te verkopen. In datzelfde jaar voerde minister Blok van Wonen de verhuurdersheffing in, waarbij verhuurders betalen over hun bezit. De heffing is voor woningcorporaties een belangrijke reden om bezit af te stoten. Ook corporaties die actief zijn in de gemeente Overbetuwe verkopen incidenteel woningen.

Door te besluiten om geen woningen te verkopen kunnen deze behouden blijven voor de voorraad sociale huurwoningen. Met de betreffende corporatie moeten afspraken gemaakt worden over eventuele compensatie van tekorten. Daarnaast zal de wens blijven bestaan om op langere termijn deze woningen te verkopen. Van belang is dan op welke wijze tijdelijke huur kan worden geregeld. Overigens willen de corporaties woningen blijven verkopen: om "scheefhuurders" een alternatief te bieden, om onze voorraad te vernieuwen "nieuw voor oud" én om hun voorraadbeleid financieel haalbaar te maken. Over dit dilemma gaan we met de corporaties in overleg.

⁶ De gemeente kan er voor kiezen om bij het COA aan te geven dat de gemeente ook alleenstaanden kan en wil huisvesten.

3.5 Woningen aanbieden via particuliere verhuurders/private personen

Er zijn particulieren die hun woning aanbieden, dit verschilt van het in huis nemen van een statushouder of een te koop staande woning aanbieden. Deze oplossingsrichting heeft niet de voorkeur. Het biedt te weinig zekerheden voor statushouders en gemeente, zoals huurderrecht en verlies van urgentie. Bij het aanbieden van een te koop staande woning levert de leegstandswet problemen op. Daarnaast leert de ervaring dat deze constructie in veel gevallen problemen oplevert voor de huurder en verhuurder, vanwege cultuurverschillen, taalbarrière, etc. Deze oplossingsrichting zou daarom alleen ingezet moeten worden als de andere oplossingsrichtingen falen.

De oplossingsrichtingen genoemd in paragraaf 3.1 t/m paragraaf 3.4 hebben de voorkeur. Echter, de problematiek is zo urgent dat er steeds nieuwe ontwikkelingen zijn. Uitgangspunt is dan ook dat de gemeente flexibel blijft. Er wordt ingestoken op de eerder genoemde oplossingsrichtingen, maar als zich andere mogelijkheden voordoen, wordt hier actief op gehandeld. Daarnaast worden subsidiemogelijkheden (zoals SteenGoed Benutten) actief in de gaten gehouden en vindt er overleg plaats met onder andere provincie, corporaties en andere gemeenten om zo ook van deze partijen input te krijgen en te kunnen samenwerken.

3.6 Bijzondere oplossingen ook mogelijk

Indien de reguliere weg onvoldoende werkt zal er ook naar private initiatieven en creatieve oplossingen wordt gekeken.

PARTICIPATIEWET EN BIJSTANDSVERLENING

4.1 Achtergrond

Wanneer statushouders een woning toegewezen krijgen, melden zij zich bij de gemeente voor bijstand. Algemene bijstand wordt verstrekt voor de algemeen noodzakelijke kosten van het levensonderhoud. De gemeente verstrekt ook bijzondere bijstand voor een aantal kosten waar statushouders tegen aan lopen, zoals bijzondere noodzakelijke kosten van het levensonderhoud, die niet uit de algemene bijstand voldaan kunnen worden. Deze vorm van bijstand wordt verstrekt in de vorm van een lening of om niet.

Doorgaans zijn statushouders niet in de gelegenheid om geld te reserveren tijdens hun verblijf in het AZC. Voor de noodzakelijk opstartkosten verstrekt de gemeente bijzondere bijstand, te denken valt aan kosten voor de inrichting van de nieuwe woning.

BUIG

De gemeente krijgt jaarlijks een budget 'bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeente' (BUIG) om de uitkeringen uit te betalen. Het BUIG is een zogeheten 'open einde regeling'. Dit houdt in dat wanneer de gemeente van dit budget overhoudt, dit vrij besteed kan worden. Het betekent echter ook dat wanneer de gemeente tekort komt, dit door de gemeente aangevuld moet worden. De gemeente is vanzelfsprekend verplicht de uitkeringen te verstrekken, ook wanneer het toegekende budget ontoereikend is.

Participatiebudget

Er is ook nog sprake van het voormalige Participatiebudget. Deze bestaat uit twee componenten. Het eerste (en grootste) deel bestaat uit subsidie voor de sociale werkvoorziening: de SW-subsidie. Dit bedrag wordt één op één overgemaakt naar de sociale werkvoorziening, Presikhaaf Bedrijven, om de SW-salarissen van onze inwoners te voldoen. Een kleiner deel van het Participatiebudget bestaat uit het re-integratiedeel. Hiervan moet het college uitvoering geven aan re-integratie van inwoners die een beroep doen op een inkomensregeling en nieuwe doelgroepen die voor re-integratie ondersteuning bij de gemeente komen.

Presikhaaf Bedrijven heeft een structureel tekort dat door de in de GR deelnemende gemeenten aangevuld moet worden. Hiervoor is de afgelopen jaren een reservering getroffen. Vanaf 2017, en mogelijk al in 2016, is deze niet meer toereikend. Of hiervoor het re-integratiedeel aangesproken gaat worden is nu nog niet duidelijk. Indicatief heeft Overbetuwe voor 2015 een re-integratiebudget ontvangen van € 600.000. Voor 2016 is voorlopig een bedrag van € 625.000 onderdeel van de uitkering voor het Sociaal Domein.

4.2 Bijdrage kosten levensonderhoud statushouders

Op het moment dat een gezin vanuit het AZC geplaatst wordt, worden zij door VluchtelingenWerk begeleid. Onderdeel van deze begeleiding is dat het gezin wordt gemeld bij Team Werk en Inkomen (TWI). VluchtelingenWerk draagt zorg voor de aanvraag en de benodigde bewijsstukken.

De eerste verstrekking die TWI doet, is de overbruggingsuitkering. Dit hangt samen met de eerste kosten van het betrekken van een woning. De bijstand wordt achteraf betaald, maar statushouders lopen direct al tegen kosten aan die voldaan moeten worden, zoals huur, nutsvoorzieningen, zorgverzekering en levensmiddelen. De overbruggingsuitkering is een bijzondere bijstand om niet en bedraagt, afhankelijk van de situatie (alleenstaande of gezin), tussen de € 1000 - € 1200.

Algemene bijstand bedraagt voor een gezin per jaar bijna € 20.000 bruto. Op het moment dat er sprake is van andere inkomstenbronnen (part-time inkomsten, alimentatie, etc) zijn deze uitkeringskosten lager. Statushouders hebben deze inkomstenbronnen meestal niet. Dit betekent dat deze uitgaven aan uitkeringen structureel zijn.

In het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom van 27 november 2015 is afgesproken dat het Rijk gemeenten inter-temporeel tegemoet komt in de (voor)financiering van kosten in de Participatiewet door de hogere instroom van statushouders ten opzichte van het voorgaande jaar. Het Rijk heeft hiervoor 50 miljoen euro beschikbaar gesteld. Voor de verdeling van dit budget over de gemeenten zal gewerkt worden met een specifieke verdeelsystematiek, buiten het bestaande verdeelmodel. Deze systematiek wordt nog verder uitgewerkt in overleg tussen Rijk en gemeenten. Met de huidige voorlopige vaststelling van het BUIG is met een hogere taakstelling, en daarmee instroom in de bijstand, nog geen rekening gehouden. Voorlopig is het BUIG voor 2016 vastgesteld op 7,9 mln euro, waar wij in 2015 nog zo'n 7,7 mln euro ontvingen.

Het is lastig om deze kosten te beperken. Zeker bij statushouders hebben re-integratietrajecten de eerste jaren niet het effect dat mensen uitstromen naar werk. Statushouders zullen eerst moeten inburgeren en Nederlands leren. De uitstroom onder (voormalige) statushouders naar werk, al dan niet volledig, is tot op heden erg beperkt. De meesten komen moeilijk aan het werk, integreren moeilijk in de samenleving en lijken vrij geïsoleerd te leven. In het eerder genoemde Bestuursakkoord is afgesproken, dat wordt geïnvesteerd in integratie en werktoeleiding. Uit een nadere uitwerking van deze afspraken zal voor de gemeente moeten blijken of deze volstaan.

4.3 Bijzondere bijstand voor woninginrichting

De gemeente verstrekt bijzondere bijstand in de vorm van een lening voor de inrichting van de woning. Hierbij wordt uitgegaan van de Nibud-normen. Aan een gezin/echtpaar verstrekt de gemeente € 6500,- bijzondere bijstand als lening. In 2014 heeft de gemeente € 107.000 uitgegeven aan inrichtingskosten voor statushouders. De verwachting is dat wanneer de taakstelling in 2015 wordt gehaald ook een dergelijk bedrag uitgegeven zal worden.

Met de verhoging van de taakstelling, nemen deze kosten toe. De aflossingscapaciteit van personen in de bijstand is beperkt tot afwezig. De gemeente moet, met het inzetten van de aflossing, hiermee rekening houden. De realiteit is dat een beperkt deel van de lening wordt afgelost.

Oplossingsrichting

Er zijn mogelijkheden om dit bedrag te beperken, door bijvoorbeeld afspraken te maken met de Sociale Bank Midden Gelderland, over kredietverstrekking met borgstelling door de gemeente. Inzet hiervan zou een besparing kunnen betekenen. Ook kunnen er afspraken worden gemaakt met tweedehandswinkels om daar (een deel van) de inrichting aan te schaffen. In Valburg loopt bijvoorbeeld een vrijwilligersinitiatief om inrichtingen te verzamelen en vervolgens uit te geven, om niet. Hier kunnen ook statushouders meewerken. (vrijwillig) Team Beleidsrealisatie is deze oplossingsrichting aan het onderzoeken. Vooralsnog moet er van uit worden gegaan dat met de toename van statushouders de uitgaven voor inrichtingskosten zullen stijgen.

4.4 Formatie

Een hogere taakstelling betekent een toename van werk voor de uitvoerende teams Werk en Inkomen en Zorg en Inkomen. Het is op dit moment nog onbekend hoeveel tijd de uitvoering kwijt is met de verschillende processen en of de verwachte toename op te vangen is binnen de huidige formatie.

5. ONDERWIJS en ZORG

Tot op heden huisvest de gemeente overwegend gezinnen. De toename van statushouders heeft gevolgen op het gebied van onderwijs en zorg. De exacte gevolgen zijn vooralsnog lastig in beeld te brengen, omdat niet bekend is hoeveel kinderen wij kunnen verwachten, ook zijn de leeftijdscategorieën niet bekend.

5.1 Kinderopvang

Reguliere peuteropvang

De gemeente subsidieert het 1^e en 2^e dagdeel voor peuters waarvan ouders geen aanspraak kunnen maken op de kinderopvangtoeslag. Er wordt in 2016 een overschot verwacht op het budget voor reguliere peuteropvang. Een deel van het overschot zal worden ingezet ter compensatie van huisvestingslasten van voormalige peuterspeelzalen. De verwachte kosten in 2016 kunnen zowel naar boven als beneden worden bijgesteld op basis van de werkelijke kosten. In 2017 wordt het budget naar beneden bijgesteld.

Afhankelijk of ouders vallen onder de wet Kinderopvang kan er met een toename van statushouders verwacht worden dat er voor meer kinderen een beroep gedaan wordt op subsidie voor het 1^e en 2^e dagdeel.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

De gemeente subsidieert het 3^e en 4^e dagdeel voor doelgroepeuters (peuters met een 'dreigende' ontwikkelachterstand). Vanuit het Rijk ontvangt de gemeente hiervoor OAB-gelden, zijnde € 41.484 per jaar. Deze gelden zijn bedoeld voor het terugdringen van onderwijsachterstanden. De hoogte van het bedrag is gebaseerd op 43 peuters. In werkelijkheid is er sprake van meer dan 70 doelgroepeuters. De OAB-gelden worden ingezet voor VVE voor doelgroepeuters en neveninstromers (zie onderwijs). Vanuit de gemeente worden hier nog extra financiële middelen (€ 30.767) voor ingezet. Voor 2016 wordt een overschrijding op de begroting van € 48.963 verwacht voor VVE. Met een toename van statushouders bestaat de kans dat er meer kinderen geïndiceerd worden voor VVE en de overschrijding op de begroting verder toeneemt.

In het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom is afgesproken dat het Rijk gemeenten inhoudelijk ondersteuning biedt ten aanzien van asielzoekerskinderen in de VVE.

5.2 Preventieve logopedie

De Maatschap logopedie Overbetuwe werkt in opdracht van de gemeente. De logopedist gaat op huisbezoek bij elke peuter die vanuit het consultatiebureau geïndiceerd wordt voor VVE als gevolg van een taalachterstand. Dit huisbezoek is onderdeel van het logopedische peuterconsult waarbij de logopedist in de thuissituatie de peuter observeert en de gezinssituatie bespreekt. Ouders krijgen adviezen hoe ze thuis kunnen omgaan met taal en welke eventueel vervolgstappen nodig zijn zoals behandeling door logopedie. Naast de peuterconsulten wordt preventieve logopedie ook ingezet op alle basisscholen voor een (uitgebreide) screening van alle 5-jarige (doelgroep-) kinderen en een uitgebreide screening 6-12 jarigen op verzoek van leerkrachten van de basisschool. Met een toename van statushouders kan verwacht worden dat logopedische screenings zullen toenemen.

5.3 Onderwijs

Basisschool 'Het Mozaïek' in Arnhem-Zuid heeft een aparte schakelklas voor neveninstromers / nieuwkomers van 6 tot 12 jaar. Dit zijn kinderen die rechtstreeks uit het

buitenland komen en nog geen Nederlands spreken. De school biedt deze kinderen één schooljaar intensief taalonderwijs. Daarna gaan de kinderen in principe terug naar het regulier basisonderwijs, soms stromen ze door naar de Internationale Schakelklas (voortgezet onderwijs). Dit hangt af van hun leeftijd. Het Mozaïek ontvangt extra middelen van het Rijk voor het onderwijs aan neveninstromers.

In Overbetuwe is tot nu toe sprake geweest van jaarlijks circa 4 neveninstromers / nieuwkomers van 6 tot 12 jaar. Overbetuwe heeft daarom geen eigen schakelklas, maar neemt dit af van Het Mozaïek. Vanuit St. Pas (schoolbestuur Het Mozaïek) ontvangen wij een factuur (circa € 850,- per kind voor één schooljaar). De bekostiging van schakelklassen valt onder de wet OKE (onderwijsachterstandenbeleid). Als er meer kinderen naar de schakelklas in het basisonderwijs gaan, nemen de kosten toe. Voor schakelklassen in het voortgezet onderwijs hoeft de gemeente niet te betalen.

Kinderen van 4 en 5 jaar moeten door de reguliere school opgevangen kunnen worden. Vandaar dat het aandeel neveninstromers niet te groot kan zijn binnen een reguliere groep.

Leerlingenvervoer

Voor bijna alle kinderen die naar de schakelklas van basisschool Het Mozaïek in Arnhem gaan, vragen ouders leerlingenvervoer aan. De aanvragen worden op dezelfde manier beoordeeld als van ieder ander kind en gezin (afstandscriterium en of het de dichtstbijzijnde passende school is). De consulent leerlingenvervoer voert een keukentafelgesprek om de passende vorm(en) van vervoer te bepalen. Dat kan taxivervoer zijn, maar ook een vergoeding voor OV met begeleiding of een combinatie. De kosten zijn afhankelijk van de vorm van vervoer: OV inclusief begeleiding kost circa € 1400 per jaar, taxivervoer kost circa € 3000 - € 3500 per jaar.

Het leerlingenvervoer naar de schakelklas wordt voor één jaar toegekend. Daarna kan het kind weer naar een school zonder intensief taalonderwijs. Zoals voor iedereen in Nederland geldt dan ook voor statushouders de vrijheid van schoolkeuze. Dat kan er toe leiden dat er vanwege die schoolkeuze weer een recht ontstaat op leerlingenvervoer. Deze schoolkeuze is nu niet bekend, en de consequenties zijn dan ook niet inzichtelijk te maken.

Als er meer kinderen recht hebben op leerlingenvervoer, nemen de kosten van leerlingenvervoer vanzelfsprekend toe. De extra kosten vanwege de toename van statushouders zijn afhankelijk van afstand van woonadres tot school, vervoersmogelijkheden en ook of het om leerlingen van basis- of voortgezet onderwijs gaat. Een schatting is daardoor niet te maken. In het Bestuursakkoord Verhoogde Instroom is afgesproken dat de aard en de omvang wordt verkend en in overleg wordt gezocht naar een passende oplossing. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan worden bepaald of er nog (financiële) consequenties voor de gemeente zijn.

5.4 Formatie

Een hogere taakstelling betekent meer werk voor de uitvoerende aanbieders waaronder kinderopvangorganisaties, schakelklassen, onderwijs, logopedie, consultatiebureau, leerlingenvervoer. Het is de vraag hoeveel tijd de uitvoering kwijt is met de verschillende processen, en of de verwachte toename op te vangen is binnen de huidige contracten en subsidies met aanbieders.

6. De opgave

In onderstaande paragrafen wordt de taakstelling inclusief achterstand 2015, de huidige mogelijkheden voor huisvesting statushouders en de benodigde inspanning benoemd.

6.1 Te huisvesten statushouders

De grote stroom vluchtelingen heeft geleid tot een enorme inspanning om diegene die een status hebben gekregen ook te huisvesten. In 2015 is het onze gemeente niet gelukt om de taakstelling te halen. Er is een achterstand ontstaan van 19 te huisvesten personen.

Het aantal in 2016 te huisvesten personen bedraagt dan	
Achterstand	19 personen
Taakstelling eerste helft 2016	55 personen
Verwachte taakstelling tweede helft 2016	65 personen
Totaal	139 personen

Tot eind februari 2016 zijn 9 personen gehuisvest. Om aan de taakstelling te kunnen voldoen moeten nog 130 personen worden gehuisvest.

6.2 Hoeveel woningen komen beschikbaar door verhuizing

Voor de bepaling hoeveel woningen beschikbaar komen is door de woningbouwcorporaties op basis van ervaringen vanaf 2013 bepaald hoeveel woningen vrij kunnen komen. In onderstaande tabel is dat voor het jaar 2016 inzichtelijk gemaakt.

Corporatie	Vivare	Wst. Valburg	Wst. Heteren	Mooiland Vitalis	Totaal
Aantal woonegelegenheden 31-12-2015	2236	1226	908	116	4486
Procentueel per corporatie	50%	27%	20%	3%	
110 statushouders tot 1-1-2017					
Verdeeld per corporatie	59,81	30,06	22,26	2,84	110
Mutaties in 2015	111	96	63	6	276
10% beschikbaar voor statushouders	11,10	9,60	6,30	0,60	27,60
Gemiddeld 2,86 statushouders / woning	31,75	27,46	18,02	1,72	78,94
Tekort (personen) in 2016	-28,07	-2,61	-4,25	-1,13	-31,06

Uit deze tabel, waarin is gerekend met de verwachte taakstelling 2016 wordt duidelijk dat op basis van ervaringen en bestaand beleid de taakstelling niet gehaald gaat worden.

Per 1 januari 2016 is afgesproken woningen passend toe te wijzen. Dat betekent, dat te dure woningen niet aan mensen met een klein inkomen, zoals statushouders, mogen worden toegewezen. Als rekening wordt gehouden met de mogelijkheid, dat 25 % van de vrijkomende woningen niet aan statushouders toegewezen kan worden, dan is het aantal beschikbare woningen door mutaties in 2016 20,7. Uitgaande van gemiddeld 2,86 bewoners per woning zouden dan 59,2 statushouders gehuisvest kunnen worden.

7. AANPAK

De volgende locaties/gebouwen willen we onderzoeken op mogelijkheden voor het (tijdelijk) uitbreiden van de voorraad sociale woningbouw:

Permanente woningbouw:

Locatie	Kern
	Zetten
Fazantstraat/Korte Molenstraat	Driel
Venus	Herveld
Noordhoeksestraat	Driel
Grote Molenstraat	Elst
Molenzicht	Valburg
	Zetten
Lietkenshoek/vm. bibliotheek	Heteren
Julianaweg	Heteren

Tijdelijke woningbouw

Locatie	Kern
OSC	Oosterhout
Wageningsestraat	Zetten
De Pas	Elst
Elst Centraal	Elst
Molenstraat	Elst
Vinkenhof	Elst
Zetten-Zuid	Zetten
Tuyn van Limes	Herveld
Julianaweg	Heteren
Naast Gemeentehuis	Andelst

Onze aanpak daarbij is als volgt:

1. Onderzoeksfase: Wij maken nu bekend welke panden of locaties wij onderzoeken.
2. Besluit tot kansrijk verklaren locaties/panden: Als uit eerste onderzoek blijkt een pand of locatie kansen biedt dan wordt besloten om de locatie kansrijk te verklaren. Op dat moment wordt met de omwonenden gesproken over de te bouwen (tijdelijke) woningen. In deze fase wordt een nader plan ontwikkeld en wordt de inbreng van omwonenden bij de ontwikkeling van de plannen betrokken.
3. Definitief besluit: Er is mede naar aanleiding van de inbreng van omwonenden een plan waarover door het college van B & W besloten kan worden om dit verder uit te werken. Er is een initiatiefnemer, bijvoorbeeld een woningbouwcorporatie, die het plan gaat realiseren.

Ten aanzien van de maatregelen die ingezet moeten worden is duidelijk dat versnellen van de woningbouwproductie noodzakelijk is. Het effect in 2016 zal onvoldoende zijn en is nu

nog niet te kwantificeren. Om ook in 2017 voldoende woningen beschikbaar te krijgen is die versnelling wel noodzakelijk

Verder moet ingezet worden op de bouw van tijdelijke woningen. Uitgaande van een gemiddelde woningbezetting van 2,86 zouden dat 19 woningen moeten zijn. Bij tijdelijke woningen moet gedacht worden aan 30 a 40m² per te verhuren eenheid. Dat is geschikt voor 1 a 2 mensen. Dus zo'n 35 tot 40 tijdelijke woningen.

Het aantal alleengaande/staande statushouder stijgt. Ook gezinshereniging zal, zo heeft de staatsecretaris gemeld, niet snel gerealiseerd kunnen worden.

Om zowel voor de eigen inwoners te zorgen dat mogelijkheden ontstaan en ruimte te bieden voor alleenstaande statushouders zal een substantieel deel van de tijdelijke woningen voor 1 persoon dienen te zijn.

Uitgegaan wordt van de bouw van 50 tijdelijke woningen 2016 , waarbij nog nader onderzocht wordt welk deel daarvan voor gezinnen dient te zijn.

Een uitvoeringsplan voor de bouw van deze woningen is medio mei 2016 gereed.

8. COMMUNICATIE EN DRAAGVLAK

Zoals in paragraaf 1.1 vermeld, is het de wettelijke taak van de gemeente om te voldoen aan de taakstelling. De gemeente heeft daarnaast het streven om extra personen te huisvesten en dit niet ten koste te laten gaan van regulier woningzoekenden. Het is van belang om deze uitgangspunten helder te communiceren naar de inwoners van Overbetuwe.

Communicatie over opvang vluchtelingen

De opvang van vluchtelingen, of dit nu statushouders zijn of mensen die nog in de asielprocedure zitten, vraagt een bijzondere inspanning als het gaat om het informeren van omwonenden en ook allerlei andere groepen. Essentieel is het serieus nemen van de zorgen die leven bij alle externe groepen. Men voelt zich ineens geconfronteerd met een groep mensen waarvan men de achtergrond en cultuur niet kent en men de taal niet spreekt. Men maakt zich mogelijk zorgen over de veiligheid en er zijn vragen over wat de gevolgen zijn voor de lokale gemeenschap. Ook het gelijkheidsbeginsel (wel/geen voorrang op de woningmarkt t.o.v. eigen woningzoekenden) is een issue.

Daarom zet het college sterk in op een zorgvuldig communicatieproces. De manier waarop hieraan inhoud wordt gegeven is vastgelegd in dit communicatieplan.

Bij het opstellen en uitvoeren van dit plan maken we gebruik van de expertise van andere gemeenten, de VGGM, de OTAV, bijeenkomsten met vakgenoten en het communicatieplan van de COA.

Vertrekpunten communicatie:

1. We werken vanuit de communicatiebehoefte van de inwoners en belanghebbenden.
2. Het college van B&W zet in op dialoog en persoonlijke communicatie. Informatie zenden is net zo belangrijk als informatie ontvangen. Dat betekent bijvoorbeeld: het voeren van gesprekken in kleine bijeenkomsten waarbij luisteren en een gesprek voeren over waarden centraal staan. Het college vindt het belangrijk om rechtstreeks van de inwoners te horen wat zij vinden of voelen als het gaat om vluchtenopvang;

3. Interne en externe belanghebbenden worden zo veel mogelijk tegelijk accuraat en tijdig geïnformeerd;
4. Openbare informatie is voor iedereen zo snel mogelijk beschikbaar en toegankelijk;
5. Het college zet in op gezamenlijke communicatie met betrokken partijen, zoals COA en woningcorporaties
6. Het college van B&W -met de burgemeester als woordvoerder- en in een later stadium mogelijk ook de gemeenteraad, zijn afzender én ontvanger van de communicatie.
7. We proberen zo veel mogelijk in samenhang te communiceren over huisvesting statushouders en opvang asielzoekers omdat door externe doelgroepen hierin geen onderscheid wordt gemaakt.

Communicatiedoelen:

1. Voozien in informatiebehoefte
2. Communicatie (mogelijk) inzetten voor schadebeperking
3. Betekenisgeving bieden voor alle belanghebbenden (zoals het aansluiten bij de waarden en zorgen van bewoners en ondernemers en de dialoog daarover aangaan).

Omgevingsanalyse (monitoring)

Een goede en actuele omgevingsanalyse is een van de basisdocumenten die het beleidsteam helpen in de beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.

Om goed aan te kunnen sluiten bij wat er speelt en leeft in de Overbetuwse samenleving rondom het onderwerp, maken we als volgt een actuele omgevingsanalyse:

1. Doornemen, overnemen en actief inzetten van de Meest gestelde vragen zoals deze door andere organisaties (COA, VGGM) beschikbaar zijn gesteld
2. Actief registreren en beantwoorden van vragen van het publiek via het KCC van de gemeente. Het gaat hierbij om vragen die binnenkomen via alle beschikbare dienstverleningskanalen: balie, telefoon, website, social media
3. Monitoring van de (sociale) media zoals Twitter, facebook en lokale media als Gelderlander. We sluiten ook – in overleg met de politie – aan op hun monitoring in het vervolgproces.
4. We verzamelen demografische gegevens van omwonenden van de locatie en eventueel ook gegevens over leefstijlen via Motivaction. Ook maken we een omgevingsanalyse met enkele experts vanuit de organisatie.

Communicatieaanpak per fase

De communicatieaanpak verschilt per fase.

1. Fase 1: Start onderzoek op 1 maart en goedkeuring raadsmemo huisvesting statushouders op 15 maart (zie uitwerking hieronder voor deze fase bij statushouders)
2. Fase 2: Kansrijke locaties zijn in beeld (zowel opvang vluchtelingen als huisvesting statushouders)
Zodra de locaties in beeld komen waar extra (tijdelijke) huisvesting voor statushouders komt of mogelijk een noodopvang/ AZC wordt gevestigd, gaat het college en liefst ook de gemeenteraad in gesprek met omwonenden tijdens een inloopbijeenkomst. Dat doen zij zoveel mogelijk samen met andere betrokken partijen. Vragen en opmerking die de gemeente ontvangt, worden per mail of telefoon beantwoord. Deze informatie wordt meegenomen in de besluitvorming.

Ook in deze fase maakt de gemeente duidelijk dat Overbetuwe haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt en vluchtelingen opvang wil realiseren. De gesprekken met omwonenden zijn vooral bedoeld om een goede inpassing te realiseren. Daarnaast bieden de gesprekken met omwonenden inzicht in de haalbaarheid van de diverse locaties, zodat dit meegenomen kan worden in de besluitvorming.

3. Fase 3: Definitief besluit

Omwonenden zijn op de hoogte op welk moment een definitief besluit wordt genomen. De gemeente zet, samen met maatschappelijke partners, in op een goede integratie.

In bijlage 3 is een stappenplan voor de communicatie opgenomen.

9. BEHEERSASPECTEN

9.1 Tijd

Ieder uit te werken deelproject (specifieke locatie voor tijdelijke of permanente huisvesting) heeft zijn eigen dynamiek, planning en beslismomenten. Deze zullen - daar waar van toepassing - worden voorgelegd aan het college en de gemeenteraad. Om een vorm van eenduidigheid te bieden, wordt elk kwartaal een voortgangsrapportage ter informatie voorgelegd aan het college waarin de stand van zaken van de verschillende deelprojecten inzichtelijk wordt gemaakt, evenals de financiën, taakstelling en nieuwe ontwikkelingen.

Belangrijk aandachtspunt is het feit dat de huisvestingsproblematiek een organisch proces is. Er doen zich in rap tempo nieuwe ontwikkelingen voor zoals, nieuwe oplossingsrichtingen, nieuwe wetgeving, veranderend beleid, nieuwe 'spelers op de markt', etc. Ook dit soort ontwikkelingen wordt meegenomen in de kwartaalrapportages waarin ook eventuele gevolgen voor de collegeopdracht kunnen worden benoemd.

9.2 Organisatie

Stuurgroep

De stuurgroep bewaakt de kaders van de opdracht en het proces. De stuurgroep neemt richtinggevende besluiten voor de coördinator als opdrachtnemer. De leden van de stuurgroep verdedigen hun besluiten in de gremia van de lijnorganisatie en/of gemeentebesturen. De stuurgroep vindt plaats al naar gelang de procesfase en de voorbereiding van besluitvorming en heeft tot taak het bespreken van de voortgang, het bespreken van keuzepunten en het bepalen van richtingen. In de stuurgroep hebben minimaal zitting:

- de portefeuillehouder;
- de ambtelijk opdrachtgever;
- de procesbegeleider.

Projectgroep

Ter voorbereiding op het projectplan heeft een aantal projectgroep vergaderingen plaatsgevonden, evenals werkgroep vergaderingen en bilaterale overleggen. Na vaststelling van het projectplan zal de projectgroep op regelmatige basis bij elkaar komen.

9.3 Financiën

De gemeenteraad heeft het college via de motie van 22 september 2015 verzocht om er zorg voor te blijven dragen dat de maatschappij de structurele gevolgen (in alle redelijkheid) ook sociaal en financieel kan opvangen. De eenmalige en structurele lasten die de gemeente op zich neemt voor huisvesting statushouders moeten in redelijke verhouding staan tot andere lasten en de financiële positie van de gemeente. Belangrijk ijkpunt hiervoor wordt de kadernota 2017. Wellicht zijn eerder nog begrotingswijzigingen noodzakelijk.

Op het moment dat er sprake is van realisatie van tijdelijke woonunits is, zal de gemeente verantwoordelijk zijn voor de aanleg van het openbaar gebied (infra).

Raming gemeentelijke uren

Het huisvesten van statushouders wordt als een lijnactiviteit gezien, waarbij de personele en overige kosten voor rekening komen van het personeelsbudget dan wel algemene middelen. De onderstaande urenraming gaat uit van reguliere werkzaamheden (buiten een project) waarbij een inschatting is gemaakt van extra uren als gevolg van een hogere taakstelling. Wanneer een concreet project wordt aangemerkt als uit te voeren dan wel kansrijk initiatief voor het realiseren van daadwerkelijke huisvesting dan worden de voor dat project te maken projecturen verantwoord binnen het betreffende project. Onderstaande coördinatie en adviesuren vallen dus buiten de verschillende deelprojecten (en eventueel kostenverhaal).

Omdat een piek aan werkzaamheden in de eerste helft van 2016 wordt verwacht, is onderstaande raming voor deze periode gemaakt. Dit heeft onder meer te maken met het maken van keuzes, eventuele nieuwe regelgeving en op te starten projecten. Na de eerste helft van 2016 wordt geëvalueerd wat de voortgang is van de huisvesting en de vervolgens te verwachte uren voor de tweede helft van 2016.

Functie	Team	Uren/week
Coördinator	TPR	12
Ondersteuning	TPR	4
Adviseur woningbouw	TOW	2,5
Adviseur statushouders	TBR	1,5
Adviseur communicatie	TAV	2,5
Ad hoc projectleiders diverse locaties/panden	TPR	pm

Woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Er kan op dit moment nog geen concrete inzage worden geboden in de te verwachten kosten voor de realisatie van de verschillende deelprojecten. Hoewel het streven is om deze deelprojecten te laten uitvoeren met minimale (financiële) middelen van de gemeente, is wel al gezocht naar mogelijke dekkingsmiddelen voor deze niet in de begroting 2016 geraamde uitgaven. Voorgesteld wordt om de bestemmingsreserve besteding 'Woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen' in te zetten als dekkingsmiddel. Deze reserve is specifiek bedoeld om te besteden aan projecten en activiteiten ter bevordering van de ver- en nieuwbouw van woningen.

Op het moment dat daadwerkelijke inzet van de bestemmingsreserve aan de orde is, zal hiervoor een voorstel aan u worden voorgelegd zodat bij meerdere locaties / projecten een goede afweging gemaakt kan worden.

9.4 Kwaliteit

De proceskwaliteit wordt bewaakt door de coördinator, die hierover verantwoording aflegt aan de bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever.

9.5 Informatie en Communicatie

Communicatie en draagvlak zijn belangrijke elementen. In hoofdstuk 7 is dit nader uitgewerkt.

10. RISICO'S

10.1 Maatschappelijk draagvlak

Maatschappelijk draagvlak is een lastig element. Er zijn positieve en negatieve reacties ten aanzien van de toename van vluchtelingen en statushouders. Het is van belang om veel aandacht te besteden aan de communicatie over dit onderwerp. Door op de juiste wijze te communiceren, wordt getracht draagvlak te creëren, dan wel het draagvlak te vergroten.

10.2 Procedure risico's

Er liggen procedurerisico's in het verkrijgen van planologische toestemmingen en de benodigde vergunningen en ontheffingen om de wettelijke taakstelling te kunnen realiseren. De onzekerheden binnen de procedurerisico's zijn deels voorspelbaar en deels stuurbaar. In het geval dat de onzekerheden binnen de procedurerisico's niet voldoende voorspelbaar zijn, wordt gebruik gemaakt van scenario's. Er zijn bezwaar- en beroepsprocedures te voorzien tegen de benodigde vergunningen en ontheffingen. Door middel van goede communicatie wordt getracht de risico's zo veel mogelijk te beperken.

10.3 Risico's inzet externe partijen

De corporaties zijn een belangrijke gesprekspartner voor de gemeente. Er vinden constructieve overleggen plaats. Mocht de samenwerking om welke reden dan ook niet voldoende opleveren, kan de gemeente overwegen met andere gegadigden in gesprek te gaan. Dit is ook als zodanig besproken met de corporaties.

Naast de samenwerking met de corporaties zal voor sommige deelprojecten ook de samenwerking moeten worden gezocht met andere partijen, zoals grondeigenaren, projectontwikkelaars etc. Vanuit de projectorganisatie wordt uitgestraald dat een proactieve houding van alle betrokkenen van belang is. Lange discussie en onderhandelingstrajecten dragen niet bij aan een spoedige oplossing.

10.4 Financiën

Zoals omschreven in paragraaf 9.3 kan de bestemmingsreserve besteding 'Woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen' worden ingezet om deelprojecten vlot te trekken. Er wordt daarnaast gekeken naar de verschillende subsidievormen. Op dit moment kan er nog geen concrete inzage worden geboden in de te verwachte kosten voor de realisatie van de verschillende deelprojecten. Dit is per deelproject verschillend. Het streven is om deze deelprojecten te laten uitvoeren met minimale (financiële) middelen van de gemeente. Op het moment dat de gemeente overweegt bij te dragen aan een ontwikkeling zal een analyse worden gemaakt van de kosten en baten. Een (beperkte) bijdrage voor de realisatie van 15 woningen is effectiever dan een vergelijkbare bijdrage voor de realisatie van 4 woningen.

Zoals omschreven in hoofdstuk 7 en 8 is er een toename te verwachten in kosten voor participatie, bijstandsverlening, onderwijs en zorg. Het college (en indien van toepassing de gemeenteraad) wordt hierover separaat uitvoeriger geïnformeerd.

10.5 Tijd

Draagvlak, procedures, financiën en de inzet van externe partijen zijn belangrijke voorwaarden om te komen tot huisvesting van 110 personen vóór 1 juli 2016.

Bijlage 1

BETROKKEN ACTOREN

3.1 Rijksoverheid

De rijksoverheid bepaalt elk half jaar het aantal statushouders dat gemeenten moeten huisvesten en kan dit tussentijds aanpassen bij extreme omstandigheden (zoals in 2015). Het aantal te huisvesten statushouders hangt af van het aantal inwoners van een gemeente en het verwachte aantal statushouders. Gemeenten zijn wettelijk verplicht elk half jaar het aangegeven aantal statushouders te huisvesten.

3.2 Provincie

De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de wettelijke taakstelling. Aan het eind van de halfjaarperiode beoordeelt de provincie aan de hand van de cijfers van het COA of de gemeente aan de taakstelling heeft voldaan. Indien er sprake is van verwijtbare taakverwaarlozing, maken provincie en gemeente afspraken over te nemen acties en termijnen en krijgt de gemeente de gelegenheid om alsnog aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Wanneer de laatste termijn is verstreken en de gemeente niet zelf aan de verplichting heeft voldaan, gaat de provincie over tot indeplaatsstelling van de gemeente. Dat betekent dat alle maatregelen die genomen moeten worden om de taakstelling te realiseren, door de provincie worden genomen.

De provincie heeft aangegeven dat maatwerk mogelijk is in het geval realisatie van huisvesting van statushouders leidt tot een overschrijving van het geldende kader ('kwalitatieve opgave') voor die subregio. Dergelijke overschrijdingen worden niet verwacht in de subregio Arnhem e.o.

3.3 Gemeenten

Gemeente Overbetuwe is vanzelfsprekend niet de enige gemeente die voor de uitdaging van de verhoogde taakstelling staat. Dit geldt ook voor veel andere gemeenten. Iedere gemeente heeft uiteraard wel zijn eigen dynamiek en mogelijkheden.

Vanuit de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Renkum, Rheden, Rozendaal en Overbetuwe is op 29 oktober 2015 een brief verzonden aan de provincie met het verzoek de criteria van het bestaande subsidieprogramma 'SteenGoed Benutten' te versoepelen om snel in te kunnen spelen op kansen die zich voordoen en de inzet van het bestaande provinciale programma voor versterking van de arbeidsmarkt.

3.4 Woningcorporaties

Corporaties huisvesten tot op heden de statushouders in sociale huurwoningen via de urgentieregeling. Hiervoor wordt maximaal 10% van de vrijkomende woningen per jaar beschikbaar gesteld. Voor het aanbieden van huisvesting zijn de corporaties afhankelijk van mutaties (vrijkomende woningen). Uit ervaringscijfers (2015) blijkt op basis van de te verwachte mutaties dat de corporaties niet in staat zijn in 2016 55 personen te huisvesten (binnen de bestaande voorraad), laat staan 110 personen. Er zal moeten worden gekeken naar andere huisvestingsmogelijkheden.

Op het moment dat de gemeente gronden of gebouwen beschikbaar heeft, is het meest voor de hand liggend dat de corporaties de woningen/verbouw realiseert. Als er sprake is van verbouw, dan kan de corporatie het gebouw in zijn huidige staat aankopen en aan de slag met de verbouwing (met een door het WSW geborgde lening) en vervolgens het beheer

voeren. Op het moment dat de gemeente besluit zelf eigenaar te blijven, kan het beheer worden ingekocht bij de corporatie of een derde.

Voor wat betreft de realisatie van tijdelijke woonunits ligt het ook voor de hand dat een corporatie dit oppakt. De gemeente kan de grond inbrengen. Tijdelijke woonunits kunnen ook voor niet-vluchtelingen ter beschikking komen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties werkt aan een subsidieregeling die dit mogelijk moet maken.

3.5 Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

Op basis van de opgelegde taakstelling koppelt het COA de statushouder aan een gemeente. De gemeente zoekt vervolgens passende woonruimte. Het COA stelt een informatieprofiel op over de statushouder. In dit profiel worden gegevens opgenomen die voor de gemeente relevant zijn, zoals gezinsgrootte en -samenstelling, herkomstland, taal, opleiding, werkervaring en eventuele zichtbare lichamelijke beperkingen. Op basis van dit informatieprofiel zoekt de gemeente naar geschikte woonruimte.

Gemeentelijk versnellingsarrangement (GVA)

Voor de tijdelijke huisvesting van statushouders kunnen gemeenten een beroep doen op het gemeentelijk versnellingsarrangement. Deze vervangt het Gemeentelijk zelfzorgarrangement (GZZA), welke per 31 december 2015 wordt beëindigd. Het GVA start op 1 februari 2016 en is inzetbaar voor gemeenten als individuele, tijdelijke huisvestingsoplossing als permanente huisvesting niet mogelijk is. De maximale termijn voor dit arrangement bedraagt maximaal 24 maanden, gerekend vanaf het moment van vergunningverlening en is begrensd op maximaal 10.000 statushouders. De tijdelijke huisvesting met het GVA telt mee voor de taakstelling en moet tijdelijk en sober zijn. Permanente reguliere huisvesting kan niet worden ingezet voor het GVA.

Gemeenten ontvangen een huisvestingsvergoeding van € 50,- per week per volwassene en € 25,- per week, per kind. Daarnaast is maatschappelijke begeleiding van toepassing vanaf het moment van plaatsing (gemeentelijke verantwoordelijkheid).

3.6 VluchtelingenWerk

Vluchtelingenwerk, afdeling Overbetuwe, voert het eerste jaar na aankomst een groot deel van de werkzaamheden uit die horen bij de opvang en begeleiding van de statushouders. Bij aankomst in Overbetuwe wordt de statushouder en zijn gezin bij het station opgehaald door een vrijwilliger van VluchtelingenWerk. Er wordt een rondje gemaakt waarbij het gezin zich op het gemeentehuis in Elst inschrijft en een aanvraag indient voor inrichtingskosten. Bij Team Werk en Inkomen wordt vervolgens een bijstandsuitkering aangevraagd waarna de woningcorporatie wordt bezocht om het huurcontract te tekenen. Tenslotte wordt het gezin naar hun nieuwe woning gebracht.

Bij VluchtelingenWerk ontvangen de statushouders ook informatie over hun inburgeringsplicht en het regelen daarvan. Verder ondersteunt VluchtelingenWerk de statushouders bij het regelen van vervoer, school voor de kinderen, kinderopvang, etc. zodat de statushouders ook daadwerkelijk kunnen participeren. Indien er nog juridische procedures spelen, zoals gezinshereniging, steunt de betaalde juridische kracht het gezin. Vaak is er ook een vorm van psychisch, sociale en/of maatschappelijke ondersteuning nodig. VluchtelingenWerk verzorgt dit ook of regelt de professionele ondersteuning. Als de inburgering eenmaal gestart is, zorgt VluchtelingenWerk vaak ook voor een 'taalmaatje' die optrekt met de familie om Nederlands te oefenen en verder wegwijs te worden in de maatschappij. In principe eindigt de begeleiding van VluchtelingenWerk na 1 jaar.

Bijlage 2

RUIMTELIJKE PROCEDURES

5.1 Binnenplanse en buitenplanse planwijziging

Voor de huisvesting van statushouders is een aantal procedures van belang. Op het moment dat een potentiële locatie nog niet geschikt is voor woningbouw en er de intentie is om hier permanente woningbouw mogelijk te maken, zal hier een procedure voor moeten worden doorlopen. Op het moment dat het geldende bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid biedt, is er in nagenoeg alle gevallen sprake van een collegebevoegdheid. Als het geldende bestemmingsplan geen mogelijkheden biedt, moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld, dat door de gemeenteraad moet worden vastgesteld. De doorlooptijd van een wijzigingsplan bedraagt circa 6 maanden. De doorlooptijd van een bestemmingsplan bedraagt circa 9 maanden.

5.2 Tijdelijke vergunning

Het is mogelijk om een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan toe te staan op basis van de wijziging in het Besluit omgevingsrecht (Bor). Deze tijdelijke omgevingsvergunning kan voor een periode van 10 jaar worden verleend. Het college moet binnen 8 weken op de aanvraag beslissen. Deze beslistermijn is met maximaal 6 weken te verlengen.

De tijdelijke ontheffing voor planologisch strijdig gebruik ziet niet alleen op het gebruik, maar ook op bouwactiviteiten. Ook kan het gebruik van het aansluitend terrein in de wijziging mee worden genomen, bijvoorbeeld om parkeren mogelijk te maken. De tijdelijke ontheffing mag daarnaast ook voorzien in een permanente behoefte. Het hoeft slechts feitelijk mogelijk en aannemelijk te zijn dat het gebruik kan worden beëindigd zonder onomkeerbare gevolgen. Anders zou er impliciet sprake zijn van een vergunning voor permanent gebruik.

De vergunning kan dus worden verleend voor de huisvesting van bijvoorbeeld statushouders en regulier woningzoekenden in een pand dat geen woonfunctie heeft of - omdat het ook om bouwactiviteiten kan gaan - de plaatsing van tijdelijke units vooruitlopend op de nieuwbouw van woningen.

Een punt van aandacht is dat de vergunning voor brandveilig gebruik nog wel de langere voorbereidingsprocedure van 26 weken kent. Voor tijdelijke woonunits betekent dit dat de (ver)bouw snel van start kan gaan, maar dat de feitelijke ingebruikname op zich laat wachten. Dit kan in de praktijk een vertragende factor zijn.

5.3 Bezwaar- en beroepsprocedures

Door vooraf de directe omgeving te informeren over ontwikkelingen, wordt getracht draagvlak te creëren en worden er hopelijk geen zienswijzen, bezwaar of beroep ingediend. Uiteraard is bezwaar of beroep niet te voorkomen. Eventueel bezwaar en beroep van een belanghebbende zorgt voor een substantieel langere doorlooptijd. Op het moment dat er sprake is van het plaatsen van tijdelijke units kan een bezwaarmaker tegen het plaatsen van de units een voorlopige voorziening aanvragen om de plaatsing van units tegen te gaan. De rechter zal vervolgens een voorlopige voorziening treffen. Hoewel dit geen uitspraak in de bodemprocedure betreft, geeft het wel enigszins een beeld over hoe kansrijk een mogelijk bezwaar is.

Bijlage 3

Stappenplan fase 1 huisvesting statushouders

Onderstaande tabel wordt iedere keer aangepast aan het onderwerp (vluchtelingen of statushouders) en de fase.

Wat?	Wie voert uit?	Bijzonderheden	Voor welke actor?	Wanneer?
Projectplan en raadsmemo besluitvorming in college	Projectplan <i>Niet openbaar</i> Raadsmemo wel openbaar Vertaling naar brief van de burgemeester (zie hieronder)	Met griffie afspreken dat extra mail wordt verstuurd naar raad als stuk in ibabs staat	gemeenteraad	22 maart
Brief van de burgemeester ter informatie voorleggen aan woningcorporaties en burgemeester. N.B: Overwegen om gezamenlijk persbericht er van te maken		Verszoek via de mail	Woningcorporaties en burgemeester	17 maart
Verspreiding brief van de burgemeester via IVO, website, gemeentepagina, twitter en facebook en aan pers		Transparantie	Ook aan alle aanwezigen bij avond in Droom; Dorpsraden Kerken (diaconieën) Politie Verenigingen vrijwilligers Stichting Vluchtelingenwerk Lokale- en regionale pers Alle inwoners Overbetuwe	22 maart
Voortgang monitoring op onderwerp in minimale variant (vinger aan de pols via media-analyse, vragen KCC en via kernenadviseurs)				
Informerende overige samenwerkingspartners			Politie Brandweer Justitie VGGM	

Bijlage 1: Extra hulp mbt communicatie extern

- Bij incidenten met een evidente landelijke uitstraling kan afstemming plaatsvinden met de woordvoerders van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Afstemming van communicatie met het nationale niveau kan via het Nationaal Crisiscentrum, 24/7 op telefoonnummer 070 751 5151.
- Afstemming kan ook met Nederlands Genootschap van burgemeesters onderdeel crisisbeheersing: 070-3738080.

Documenten en extra hulp in voorbereiding/ tijdens proces

Het COA kan u goed adviseren. Ook zijn er op www.coa.nl factsheets geplaatst met communicatieplannen. De website www.rijksoverheid.nl heeft een uitgebreid asioldossier met tientallen veel voorkomende vragen over asielzoekers en het asielbeleid. Het Ondersteuningsteam Asiel en Vergunninghouders (OTAV) kan gemeenten ondersteunen: www.vng.nl/asiel.

Ook hebben we een stappenplan van de VGGM voor noodopvang vluchtelingen. Daarnaast zetten we externe expertise in van een communicatieadviseur.